

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
НАРОДНА СКУПШТИНА
Посланичка група СПАС
11. септембар 2020. године
Београд

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
НАРОДНА СКУПШТИНА
БЕОГРАД

ПРИМЉЕНО: 11.09.2020

Орг. јед.	Број	Прилог	Вредност
01	02-1312	/20	

**ПРЕДСЕДНИКУ
НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ**

На основу члана 40. став 1. тачка 1) Закона о Народној скупштини („Службени гласник РС“, бр. 9/10) и члана 192. став 1. Пословника Народне скупштине („Службени гласник РС“, број 20/12 – пречишћен текст), подносимо Предлог одлуке о допунама Пословника Народне скупштине.

За представника предлагача одређена је народна посланица Марина Рагуш.
У прилогу достављамо Предлог одлуке са образложењем.

НАРОДНИ ПОСЛАНИЦИ

Александар Шапић

Марина Рагуш

Радован Тврдишић

Жељко Томић

Марија Лековић

Радомир Дмитровић

Софија Максимовић

Илија Животић

Светозар Андрић

Александра Чамачић

ПРЕДЛОГ

На основу члана 105. став 2. тачка б) Устава Републике Србије и члана 8. став 1. Закона о Народној скупштини („Службени гласник РС“, број 9/10),

Народна скупштина Републике Србије на _____ седници _____ заседања у 2020. години, одржаној _____ 2020. године, донела је

О Д Л У К У

О ДОПУНАМА ПОСЛОВНИКА НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Члан 1.

У Пословнику Народне скупштине („Службени гласник РС, број 20/12 - пречишћен текст), у члану 46. после тачке 11) додаје се нова тачка 12) која гласи:

„12) Одбор за дигитализацију и дигиталне технологије.“

Досадашње тач. 12) – 19) постају тач. 13) – 20).

Члан 2.

После члана 58. додаје се члан 58а, који гласи:

„Члан 58а

Одбор за дигитализацију и дигиталне технологије:

- разматра предлог закона и другог општег акта и друга питања из области дигитализације и дигиталних технологија;
- анализира адекватност постојећег законског оквира у светлу развоја дигитализације и дигиталних технологија и иницира измене и допуне закона који уређују ову област;
- прати примену међународних докумената из области дигитализације и дигиталних технологија и рад парламентарних одбора за дигитализацију других земаља;
- бави се заштитом права на приватност на интернету;
- подстиче комуникацију коришћењем дигиталних технологија и средстава електронске комуникације (интернет, електронска трговина, интернет едукација);
- разматра и подстиче иницијативе за развој и унапређење привредних грана које се темеље на дигиталним технологијама;
- испитује и процењује утицај процеса дигитализације на области из делокруга других одбора и обавештава Народну скупштину и друге одборе о значајним догађајима из области дигитализације;

- промовише коришћење дигиталних технологија у раду Народне скупштине, укључујући и поступак дигитализације.

Одбор повезује Владу, односно Канцеларију за информационе технологије и електронску управу са организацијама цивилног друштва, пословном и академском заједницом и другим заинтересованим субјектима из области дигитализације и дигиталних технологија.

Одбор једном годишње, а по потреби и чешће, разматра извештај Канцеларије за информационе технологије и електронску управу о свим релевантним догађајима из области дигитализације и дигиталних технологија и даје Народној скупштини мишљења и предлоге с тим у вези.

Одбор обавља и друге послове, у складу са законом и овим пословником.

Одбор има 17 чланова.“

Члан 3.

Овлашћује се Одбор за уставна питања и законодавство да утврди пречишћен текст Пословника Народне скупштине.

Члан 4.

Ова одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије“.

РС број _____
У Београду, _____

НАРОДНА СКУПШТИНА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

ПРЕДСЕДНИК

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. Правни основ за доношење одлуке

Правни основ за доношење ове одлуке је члан 105. став 2. тачка 6. Устава Републике Србије којим је прописано да Народна скупштина већином гласова свих народних посланика одлучује о Пословнику о свом раду и члан 8. став 1. Закона о Народној скупштини којим је прописано да Народна скупштина између осталог доноси и Пословник.

II. Разлози за доношење одлуке

„Сведоци смо Четврте технолошке револуције која ће из темеља променити начин на који живимо, радимо и односимо се једни према другима. По свом обиму и сложености, ова промена се не може упоредити ни са једном другом у историји човечанства. Још увек не знамо у ком правцу ће нас она одвести, али једно је јасно: наш одговор мора бити интегрисан и свеобухватан, укључујући све заинтересоване чиниоце глобалне политике, од јавног и приватног сектора до академске заједнице и цивилног друштва.

Прва индустријска револуција користила је снагу воде и паре за механизацију производње. Друга ... електричну енергију за стварање масовне производње. Трећа ... електронику и информациону технологију за аутоматизацију производње.

Четврта индустријска револуција надовезује се на Трећу - дигиталну револуцију која је започела још половином двадесетог века... Промена чији смо сведоци не представља само пуки наставак Треће индустријске револуције, већ појаву нове (Четврте), а за то постоје три разлога: њена брзина, обим и свеобухватни системски утицај. Брзина којом се долази до нових открића је без преседана у историји. У поређењу са претходним индустријским револуцијама, Четврта се одвија експоненцијалном, а не линеарном брзином ... Ширина и дубина ове промене је таквог обима да ће из корена трансформисати комплетне системе производње и управљања.

Технолошке иновације ће повећати ефикасност и продуктивност. Трошкови транспорта, трговине и комуникација ће се драматично смањити, а логистика и глобални ланци снабдевања постаће ефикаснији, што ће допринети отварању нових тржишта и економском расту.

Истовремено, као што су упозорили економисти Erik Brynjolfsson и Andrew McAfee, Четврта индустријска револуција би могла да повећа постојеће неједнакости у друштву, пре свега због потенцијала да изазове тектонски поремећај глобалног тржишта рада и збрише целе професије онаквим каквим их данас познајемо. Како аутоматизација буде укидала потребу за људским радом у целокупној економији а радници буду мењани софтверима, роботима и вештачком интелигенцијом тако ће се разлика између прихода од капитала и прихода од рада додатно драматично увећавати. С друге стране, могуће је и да замена радника технологијом за крајњи исход има повећање броја сигурних и добро плаћених радних места.

Из садашње перспективе тешко је предвидети који од ова два сценарија је вероватнији, а историја нас учи да најчешће долази до њихове комбинације. Независно од

наведеног, убеђен сам у једно – таленат ће убудуће бити важнији од капитала као фактор производње. Последица ће бити даље растакање тржишта рада на сегменте „ниско квалификован/лоше плаћен“ и „високо квалификован/добро плаћен“ радник, што ће допринети додатном повећању друштвених тензија ...“.

(Klaus Schwab, оснивач и извршни директор Светског Економског Форума, 2016. година).

Од наведеног, прилично суморног погледа у будућност, протекле су тачно четири године. Глобална економска криза изазвана пандемијом корона вируса и њен већ сада видљиви разоран ефекат на светску привреду чини сценарио који предвиђа нестанак стотина милиона радних места широм света и брисање комплетних привредних грана услед дигитализације готово извесним!

Многа занимања, па чак и читаве привредне гране су пред гашењем услед убрзане дигитализације што већ данас генерише растућу стопу незапослености у већини модерних друштава. Највише су погођена традиционална занимања и професије, услед чега је много људи изгубило или ће изгубити посао у блиској будућности. Обезбеђивање њихове преквалификације у складу са потребама дигиталне економије јесте одговорност влада, академске заједнице али и самих радника.

„McKinseyGlobal Institute“ је у недавно објављеном извештају дао пројекцију да ће све веће усвајање нових технологија, укључујући вештачку интелигенцију и роботичку, генерисати значајне користи за економију, повећавајући продуктивност и економски раст, али да ће имати и далекосежне последице на радну снагу на глобалном плану. Према наведеној студији, око половине постојећих привредних грана биће дигитализовано прилагођавањем тренутних технологија, а до 2030. године као последица дигитализације настаће потреба за преквалификацијом између 75 и 375 милиона радника, како би се избегла масовна незапосленост!

Бројне студије предвиђају да ће дигиталне технологије постати доминантне у највећем броју привредних грана у блиској будућности, али процене нивоа незапослености који ће дигитализација проузроковати се разликују. Истраживање које су урадили економисти Carl Benedikt Frey и Michael Osborne из „Oxford Martin School“ показало је да су запослени, који раде на „пословима који следе добро дефинисане процедуре које лако могу извршити софистицирани алгоритми“ у много већем ризику од губитка посла. Студија, објављена 2013. године, показује да дигитализација може утицати и на квалификовани и на неквалификовани рад, и на добро и на слабо плаћена занимања. Међутим, најслабије плаћена физичка занимања су истовремено и најугроженија. Процењује се да је 47% радних места у САД изложено високом ризику услед дигитализације. 2014. године, економски тинк тенк Buegel из Брисела објавио је студију, према којој је чак 54% радних места у 28 држава чланица Европске уније у опасности услед процеса дигитализације. Државе у којима су радна места најмање изложена ризику услед дигитализације, према наведеној студији, су Шведска, са 46,69%, Велика Британија са 47,17%, Холандија са 49,50% и Француска и Данска, са по 49,54%. На другој страни су Румунија са 61,93%, Португал са 58,94%, Хрватска са 57,9% и Бугарска са 56,56%.

Извештај који је објавио „Taub Center“ 2015. године процењује да је 41% радних места у Израелу у опасности од гашења услед дигитализације у наредне две деценије. У јануару 2016. године, заједничка студија „Oxford Martin School“ и „Citibank“, базирана на

претходним студијама о дигитализацији као и подацима Светске банке, открила је да је ризик од гашења радних места услед дигитализације неупоредиво већи у земљама у развоју него у развијеним земљама. 77% радних места у Кини, 69% у Индији, 85% у Етиопији и 55% у Узбекистану је према наведеној студији у опасности од гашења услед дигитализације.

Међутим, дигитализација је допринела и томе да су се појавила нова занимања, па тако и нова радна места.

Један од начина да се ублаже последице очекиваног масовног губитка радних места и незапослености услед процеса дигитализације јесте увођење универзалног основног прихода (Universal Basic Income – UBI). Одговорне државе су на време процениле да је много јефтиније амортизовати очекиване последице масовне незапослености на овај начин него седети скрштених руку и чекати неминовне социјалне немире.

Универзални основни приход представља нову идеју социјалне и економске политике која заговара безусловну и редовну новчану исплату сваком грађанину. За разлику од програма социјалне помоћи основни приход је безуслован и исплаћује се сваком грађанину без обзира на његов социјални статус. Његова сврха јесте коренита промена постојећих система социјалне заштите који не успевају да се изборе са социјалним проблемима модерног доба.

Системски одговор државе је од виталног значаја како би, с једне стране искористили предности које Четврта индустријска револуција, односно дигитализација собом носи, а с друге стране минимизирали њене лоше ефекте, пре свега када је у питању очекивани губитак великог броја радних места. Овакав системски одговор није могућ без адекватног ангажмана свих носилаца власти у Републици Србији, укључујући ту и Народну скупштину.

Народна скупштина једноставно не сме да остане по страни и буде само пуки посматрач промена у дигиталној сфери јер оне утичу на сваки аспект живота грађана. Зато је неопходно да се, поред Владе Републике Србије која преко Канцеларије за информационе технологије и електронску управу креира дневну политику у овој сфери, Народна скупштина, неупоредиво активније него до сада, укључи у поменути процес, наравно у домену својих уставом прописаних функција ... пре свега контролне, а потом и законодавне и представничке.

Парламентарна пракса у државама чланицама ЕУ, укључујући ту и Велику Британију, је разнолика. Издвајају се два основна модела када је у питању директан ангажман националног парламента у сфери дигитализације.

- 1) Државе у којима постоји парламентарни одбор образован искључиво са једном наменом: да се бави свим аспектима процеса дигитализације и његовим утицајем на друштво у целини – Холандија, Велика Британија, Белгија, Шпанија, Немачка ...
- 2) Државе у којима не постоји парламентарни одбор образован искључиво са наведеном наменом, већ се појединим аспектима овог комплексног процеса баве други парламентарни одбори, сваки унутар свог делокруга – Финска, Шведска, Данска, Ирска, Естонија ...

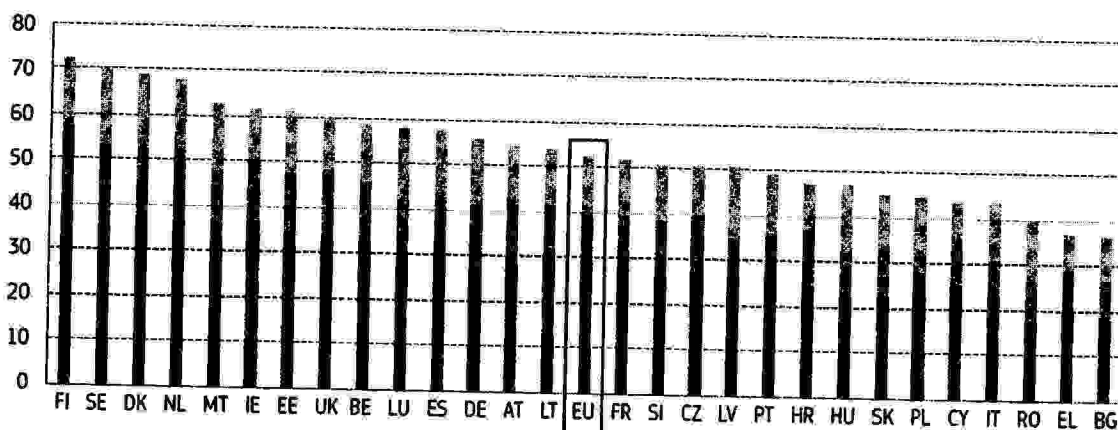
Наведене су државе чланице ЕУ које се према Индексу Дигиталне Економије и Друштва (DESI) налазе изнад европског просека.

DESI је композитни индекс који сумира релевантне показатеље о европским дигиталним перформансама и прати развој држава чланица у дигиталној конкурентности. Састоји се од пет фрагмената:

- Повезаност
- Људски капитал
- Коришћење услуга повезаних са интернетом
- Степен интегрисаности дигиталних технологија
- Степен дигитализације јавног сектора

DESI 2020 који сумира резултате држава чланица ЕУ остварене закључно са 2019. годином има следећи изглед:

The Digital Economy and Society Index (DESI)

Када се погледа табела, пада у очи чињеница да су на прва три места скандинавске државе које у оквиру националног парламента немају посебан одбор за дигитализацију. Међутим, треба имати у виду да су то државе са дугом парламентарном традицијом где национални парламент обавља своју контролну функцију у пуном капацитету тако да су активности које спроводи извршна власт на пољу дигитализације под његовом будном присмотром, као и да се ради о државама које су деценијама уназад препознале значај процеса дигитализације и које имају огромну упоредну предност када је у питању

количина инвестираног времена и новца у технологију, кадрове и информациону инфраструктуру у најширем смислу те речи. И поред свега тога, оне не седе скрштених руку и континуирано прате све што се дешава у сфери дигитализације на светском нивоу, трудећи се да дају свој активан допринос даљем развоју.

Данска, чији парламентарни Одбор за привреду покрива ИТ сектор, је издвојила 134 милиона евра за иницијативе на пољу дигитализације у оквиру нове „Стратегије Дигиталног Раста“, управо са циљем да у наредних пет година остане један од лидера на овом пољу, као и да сваки њен становник може да користи благодети дигитализације.

Посебно је занимљива Естонија, коју је и Одбор за дигитализацију британског парламента узео као пример добре праксе, и коју често с правом називају Е - држава. Од 2015. године до данас 70.000 људи је добило електронско држављанство Естоније које им поред других погодности омогућава приступ информационој инфраструктури ове балтичке државе на потпуно равноправној основи са њеним изворним резидентима. Ова бивша совјетска република је 1991. године, по стицању независности, стартовала буквално од нуле и за неких четврт века, захваљујући широком друштвеном консензусу и сарадњи државе и приватног сектора, стигла до врха свих светских ранг листа када је у питању процес дигитализације, а први нацрт „Принципа естонске информационе политике“ урађен је још далеке 1994. године. У естонском парламенту Одбор за уставна питања у оквиру свог делокруга бави се и материјом заштите личних података, а Одбор за националну одбрану између осталог се бави и материјом сајбер сигурности.

У Шведској се парламентарни Одбор за транспорт и комуникације унутар свог делокруга бави питањима ИТ сектора и дигитализације.

Аустрија, која се налази тик изнад европског просека, основала је 2017. године нову агенцију „тешку“ чак 13 милијарди евра са идејом да убрза процес дигитализације на националном плану.

Италија, која се практично налази на зачељу (иза ње су само Румунија, Грчка и Бугарска) нема парламентарни одбор али је зато 2019. године добила министра без портфеља задуженог за процес дигитализације.

Од држава које су у претходних неколико година образовале парламентарни одбор за дигитализацију издвајају се Немачка, Холандија и Велика Британија.

Специфичност немачког савезног парламента (Bundestag) је да се Одбори изнова образују у сваком новом сазиву. Један од одбора у актуелном сазиву парламента јесте и Одбор за дигиталну агенду. Његов задатак је да се бави кључним питањима заштите приватности корисника интернета. Одбор је замишљен као форум где се дискутује о различитим аспектима дигитализације из интердисциплинарног угла и где се обликује адекватно окружење за процес дигитализације. Заштита приватности корисника интернета није једини предмет интересовања одбора. Овај одбор себе види као важан катализатор за функционисање парламента у целини.

Одбор за дигиталну будућност основан је 2. јула 2019. године у холандском парламенту као привремени одбор. Разлог за његово оснивање је чињеница да је препозната потреба да се успостави чвршћа парламентарна контрола над свим аспектима процеса дигитализације Стварање правног оквира, подстицање развоја као и одређивање граница у овој сфери је од изузетне важности. Холандски парламент је разумео да је

потребно да се сам реорганизује како би био у стању да на адекватан начин испрати процес дигитализације. Финални закључак после неколико месеци рада наведеног одбора је да је неопходно образовати стални одбор за дигитализацију на почетку наредног парламентарног сазива. Поред тога, препорука је да парламент треба да усвоји агенду дигитализације и да се додатно усредсреди на актуелну правну регулативу ЕУ у овој сфери.

У британском парламенту је образован Одбор за комуникације и дигитализацију који се бави јавним политикама у сфери медија, дигитализације, комуникација и креативне индустрије. У његовој искључивој надлежности је избор предмета анализе, а Одбор има овлашћење да у поступку који је отворен за јавност прибавља писмене и усмене изјаве и доказе од појединаца, чланова академске и пословне заједнице, тинк – танкова и министара у влади како би прикупио сав релевантан материјал потребан за израду извештаја.

Британска влада има обавезу да достави одговор на извештај одбора у року од два месеца од датума његовог објављивања. Након тога по правилу следи расправа у Дому лордова британског парламента. Овом одбору је претходио Одбор образован још 2007. године ради разматрања најширег спектра питања везаних за сферу комуникација. Дана 29. октобра 2019. године Одбор је променио свој назив у Одбор за комуникације и дигитализацију, као одраз проширења његових надлежности и на сферу дигитализације. Поред поменутог, у британском парламенту је у јуну 2019. године образован и Одбор за демократију и дигиталне технологије чији је задатак разматрање утицаја процеса дигитализације на демократију. Одбор за дигитализацију, културу, медије и спорт надзире рад Министарства за дигитализацију, културу, медије и спорт, као и других јавних сервиса у овим областима (BBC). Одбор у име парламента контролише политику владе, укључујући трошење јавних средстава. Одбор је у марту 2020. године формирао свој пододбор чији је задатак праћење ситуације у вези са широко распрострањеним нарушавањем права на приватност на интернету као и пласирањем дезинформација сваке врсте. Овај пододбор има задатак и да размотри закон који је у припреми, а који би требало да регулише ову изузетно осетљиву материју.

Дигитализација има огроман утицај на друштво у целини, а посебно на запосленост, безбедност, демократију и односе између грађана, као и односе између грађана и државе. Дигитални системи из дана у дан постају све бољи, бржи и прецизнији. Технологије постају све више међусобно условљене и повезане. Информације о свему што радимо, било као појединци, било као организације, у највећој могућој мери се складиште, чувају и користе. Дигитализација је најчешће корисна јер доприноси бољем квалитету живота, штедећи наше време, енергију и новац, али постоје и ситуације које с правом изазивају сумњу или стварају отпор грађана према овом процесу. Када је у питању грађанин, дигитализацију треба посматрати као алат за поједностављење административних процедура у свим сегментима јавне управе и њеног коначног реформисања у „сервис грађана“, независно од нивоа власти и сфере деловања. Када је у питању систем образовања, извесно је да следи његова реформа, имајући у виду очекиване промене на тржишту рада као последицу свеобухватног процеса дигитализације. Поред несумњивих предности дигитализација са собом носи и многобројне ризике од којих је крађа или злоупотреба личних података на интернету најприсутнији. Све ове промене намећу питање: „Како изгледа друштво које желимо да видимо у будућности?“ Обавеза

Народне скупштине јесте да представља грађане Србије у овом погледу. Задатак свих носилаца власти јесте да разумеју и обликују дигиталну будућност имајући интерес грађана Србије на првом месту.

Као тема, дигитализација је релативно нова и Народна скупштина се до сада није превише бавила њом, имајући у виду и рад у пленуму и рад Одбора за образовање, науку, технолошки развој и информатичко друштво. Већ сам назив новог одбора указује на изузетно широк спектар области којима он треба да се бави, а процес дигитализације заслужује да му се посвети неупоредиво већа пажња него што је то до сада био случај у скупштинској пракси. Промене у дигиталној сфери треба разматрати на сасвим другачији начин: много чешће и много ефективније, а посебно се треба фокусирати на међусобну условљеност тих промена. Народна скупштина мора да демонстрира иницијативу у смислу добијања правовремених информација о свим битним променама и догађајима у сфери дигитализације како би одлуке које доноси биле благовремене и ефикасне.

Нови Одбор за дигитализацију и дигиталне технологије представљаће управо онај инструмент помоћу кога ће Народна скупштина прикупљати информације и продубљивати своја сазнања о процесу дигитализације, како би на тај начин остварила чвршћу контролу над развојем догађаја у овој области. Дигитализација представља незаустављив глобални процес којим не можемо у потпуности управљати, али од нашег приступа зависи да ли ће дигитализација контролисати нас или ми њу. Одбор за дигитализацију и дигиталне технологије би од дигитализације, која по ширини свог глобалног захвата подсећа на природну стихију, требало да у реалном животу направи доброг слугу уместо потенцијално лошег господара.

III Објашњење појединачних решења

Чланом 1. Предлога одлуке предлаже се допуна члана 46. Пословника тако што се предвиђа образовање Одбора за дигитализацију и дигиталне технологије у Народној скупштини.

Чланом 2. Предлога одлуке предлаже се допуна Пословника тако што се после члана 58. додаје члан 58а који утврђује делокруг рада Одбора за дигитализацију и дигиталне технологије у Народној скупштини.

Чланом 3. Предлога одлуке овлашћује се Одбор за уставна питања и законодавство да утврди пречишћен текст Пословника Народне скупштине.

Чланом 4. Предлога одлуке предвиђа се ступање Одлуке на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије“.

IV Процена финансијских средстава потребних за спровођење ове одлуке

За спровођење ове одлуке није потребно обезбедити додатна средства у буџету Републике Србије.